EVROPSKÝ PARLAMENT

2004 *2009*

Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

18. 11. 2004

PRACOVNÍ DOKUMENT

k Evropské strategii boje proti terorismu

Výbor pro občanské svobody, spravedlnost a vnitřní věci

Navrhovatelka: Rosa Díez González

I. ÚVOD – SOUČASNÝ TERORISMUS

Po tragických událostech 11. září 2001 v New Yorku a ve Washingtonu, 12. října 2002 na Bali, 8. května 2002 v Karáčí, 11. března 2004 v Madridu nebo po dramatických událostech na území Ruské federace nemůže žádný politik ani filosof pochybovat o tom, že jednou z největších výzev, které musí lidé v 21. století čelit, je boj proti terorismu. Jako Evropané můžeme potvrdit, že bezpečnost je naším nejdůležitějším úkolem a terorismus naší největší hrozbou.

Terorismus není v EU novým jevem, protože v mnoha členských státech je již po mnoho let neustálým nebezpečím pro demokracii, svobodné uplatňování lidských práv a ekonomický a sociální rozvoj.

K tomu, co bychom mohli nazvat domácím terorismem, se přidal nový terorismus, islámský fundamentalismus. Terorismus, na který neumíme reagovat a který evropský koordinátor pro boj proti terorismu Gijs de VRIES definuje jako „terorismus hromadného ničení“ s ohledem na strategii, kterou používá při páchání atentátů.

II. TERORISMUS, LIDSKÁ PRÁVA A DEMOKRACIE

Lidská práva jsou výrazem rozmanitosti osobních tužeb a zájmů a aniž bychom zatím stanovili jejich konečný obsah, má jejich všestrannost minimální právní objektivizaci v tom, že základní funkcí je řešit spory bez zničení protivníka.

Terorismus naopak napadá základní svobody a usiluje o zničení samotné demokracie prostřednictvím násilí, přičemž vytváří ovzduší, které narušuje právo obyvatel na život beze strachu.

Teroristické akce, ať je jejich povaha jakákoliv, jsou svou podstatou přímým útokem na práva a svobody občanů (včetně základního práva člověka – práva na život), útokem na demokracii a právní stát.

Teroristické činy jsou hrozbou pro bezpečnost států, usilují o destabilizaci legitimně vytvořených vlád, podkopávají civilní a pluralitní společnost a mají negativní dopad na rozvoj plurality.

Proto všechny teroristické činy, metody a praktiky ve všech formách a projevech, ať se odehrávají kdekoliv a v zájmu čehokoliv, a nezávisle na odůvodnění, jehož využívají nebo důsledku, který mají, se nemohou setkat s nejmenším politickým ani morálním ospravedlněním a musí být radikálně odsouzeny.

Stejně odsouzeníhodná je jakákoli organizace nebo osoba, která objektivně nebo subjektivně, vědomě či nevědomě, podporuje nebo ospravedlňuje násilí jako způsob řešení konfliktů politických, ekonomických, sociálních nebo konfliktů jiného rázu.

III . TERORISMUS A JEHO OBĚTI

Ať už se jedná o jakoukoliv podobu terorismu, oběti jsou vždy stejné. Nezávisle na zemi,

politické nebo sociální situaci, na argumentech, které teroristé používají pro výběr svých cílů, se oběti stávají obětmi protože představují neodstranitelnou překážku pro dosažení totalitních cílů teroristů. Jsou nevinnými bytostmi, oběťmi vražd, únosů, mučení, zastrašování, vydírání a hrozeb.

I když musíme rozlišovat mezi hlavními a vedlejšími oběťmi, obětí se stává každý, kdo přímo ztratí život, utrpí tělesnou újmu nebo trpí v důsledku teroristů. Obětmi jsou rodiče, děti, rodinní příslušníci a přátelé osob, které se staly cílem teroristického útoku a sdílejí bolest a trpí ztrátou nejbližších osob. Obětmi jsou vesnice, města, komunity, jejichž soužití bylo narušeno teroristickým činem. Obětí je rovněž celá společnost ohrožovaná rizikem teroristických činů.

IV. TAKZVANÝ „MEZINÁRODNÍ“ TERORISMUS

Projevy terorismu jsou různé a mohou se odehrávat mimo Evropu- jako v případě islámského terorismu - nebo v Evropě. Obě formy mohou, ale také nemusí, být vzájemně propojeny, důležitá je však skutečnost, že jejich oběti trpí stejnou mírou bolesti a že obě formy stejným způsobem ohrožují hodnoty, na kterých je založena Unie a představují stejnou hrozbou pro všechny Evropany.

Každý terorismus má ideologické kořeny. I když se výraz „mezinárodní terorismus“ používá pouze pro obecný popis hrozby a zdá se být oproštěn od politických cílů a ideologických základů, jimiž jsou takové cíle podporovány, a kterým terorismus slouží.

Není zde místo na historické přehodnocení ideologií, které se staly základem teroristických organizací. Důležitější je, že se nejedná o užitečnou odnož žádné z nich. Dvěma odnožemi, kterými se dnes musíme zabývat, jsou nacionalismus a islamismus. Musíme s nimi zápasit ideologicky, aniž bychom se dopustili omylu a zaměnili je s globálním vyřazením jednotlivců a politických organizací, které tyto ideologie legálně používají.

V. MORÁLNÍ ZAVRŽENÍ TERORISMU A SOUVISLOSTI, KTERÉ USILUJÍ O JEHO OSPRAVEDLNĚNÍ .

Nejnebezpečnější zbraní terorismu je vědomé či nevědomé sociální uzákonění jeho působení. Boj se souvislostmi, které terorismus ospravedlňují, je jednou z nejlepších zbraní, jak nad ním zvítězit.

Neexistují lidské činy více zavrženíhodné a podlejší než vraždy, masakry, mučení, pronásledování a hrozby páchané teroristy.

Jsou stejně vinni však také ti, kteří svým jednáním nebo opomenutím uzákoňují, ospravedlňují, kryjí nebo podněcují systematické porušování všech lidských práv a demokratických hodnot.

Proto je nanejvýš důležité, aby si společnost uvědomila podlost teroristických činů a nutnost odsoudit, zavrhnout a společensky izolovat ty, kteří je páchají nebo ospravedlňují.

Proto, aby bylo skoncováno s terorismem, je nutné spojit jeho definici s absolutním odsouzením. Musíme dosáhnout toho, aby byl zcela vyloučen z jakýchkoliv morálních,

příčinných nebo politických úvah.

VI. TERORISMUS A EVROPSKÁ UNIE

1. Přiblížení

EU je povinna podporovat a chránit lidská práva a základní svobody a přesvědčit evropské občany, že skutečně plní své závazky, zejména ty, které jsou odvozeny z čl. 2 odrážky 4 Smlouvy o EU, podle kterých je jedním z cílů Unie „zachovávat a rozvíjet Unii jako prostor svobody, bezpečnosti a práva“, a z čl. 6 odst. 4, kde se uvádí: „Unie si zajistí prostředky nezbytné pro dosažení svých cílů a pro provádění svých politik“, nebo podle článku 29, kde si Unie klade za cíl „poskytnout svým občanům v prostoru svobody, bezpečnosti a práva vysokou úroveň ochrany“ stejně jako je uvedeno v čl. 257 odst. 3 Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu.

Bezpečnost evropských občanů je nedělitelná a nelze akceptovat současný stav, který dovoluje kriminálním živlům a teroristům svobodně se pohybovat na území Evropské unie, zatímco mezi 25 členskými státy, které tvoří EU, i nadále existuje 25 hranic v oblasti trestního práva a 25 hranic vymezujících policejní působnost.

2. Politika boje EU proti terorismu. Vývoj a nejdůležitější opatření.

a) Vývoj

Pravomoci v oblasti boje proti terorismu byly přisouzeny EU poprvé velmi nesměle v Maastrichtské smlouvě z roku 1992 a pak odvážněji a rozhodněji v Amsterodamské smlouvě v roce 1997 v rámci mezinárodní spolupráce v oblasti třetího pilíře. V závěrech ze zasedání Evropské rady v Tampere v roce 1999 byly tyto pravomoci označeny za prioritní.

Atentáty z 11. září 2001 ve Spojených státech však byly tragickým důkazem toho, že terorismus jako fenomén nelze vymezit ani zvládnout na národní ani oblastní úrovni, neboť pro to, aby byl boj proti terorismu účinný a terorismus jako jev vykořeněn, je nevyhnutelně nutné koordinovat opatření na evropské a mezinárodní úrovni.

Nikdo nemůže popřít, že teroristické útoky z 11. září 2001 byly katalyzátorem, který urychlil konkretizaci doporučení Evropského parlamentu a Evropské rady čelit těmto ohavným zločinům.

20. září 2001 se konalo zvláštní zasedání Rady ministrů spravedlnosti a vnitřních věcí a následujícího dne 21. září schválila Evropská rada na svém zvláštním zasedání akční plán boje EU proti terorismu.

b) Nejdůležitější opatření.

EU využila všech dostupných prostředků, které umožňuje její právní a institucionální struktura, aby přijala velice působivý seznam opatření, jak čelit fenoménu terorismu, ať vnitřnímu nebo vnějšímu, v rámci akčního plánu ze září 2001.

Opatření a nástroje se týkají soudní a policejní spolupráce, boje proti financování terorismu, zlepšení kontroly na hranicích a začlenění boje proti terorismu jako nedílné součásti

zahraničních vztahů.

Mezi přijatými právními nástroji je třeba zdůraznit revoluční a inovační charakter těchto nástrojů:

- Evropská úmluva z roku 1995 o zřízení Evropského policejního úřadu (Europolu);

- rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 týkající se boje proti terorismu;

- rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 týkající se evropského zatykače a postupu vydávání zločinců v rámci členských států;

- rámcové rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 týkající se společných vyšetřovacích týmů.

- rozhodnutí Rady ze dne 28. února 2002 o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust).

c) Hodnocení

Nemůže existovat extrémnější důkaz neúčinnosti opatření přijatých při realizaci akčního plánu boje proti terorismu schváleného 21. září 2001, než tragické atentáty spáchané 11. března 2004 v Madridu.

VII. AKČNÍ PLÁN BOJE EU PROTI TERORISMU REVIDOVANÝ V ROCE 2004

1. Prohlášení Evropské rady k boji proti terorismu ze dne 25. března 2004

Dne 11. března 2004 byly v Madridu uskutečněny strašné teroristické atentáty, při kterých byla prolita krev EU.

Evropská rada na svém zasedání ve dnech 25. a 26. března 2004 schválila „prohlášení k boji proti terorismu“, na základě kterého přijala mezi jinými tato opatření:

a) politický závazek podepsaný všemi členskými a přistupujícími státy pro společný postup proti teroristickým činům v duchu doložky o solidaritě uvedené v článku 42 Smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu;

b) vytvoření úřadu koordinátora pro boj proti terorismu;

c) výzva členským státům, aby realizovaly opatření uvedená v akčním plánu boje proti terorismu, který přijala Rada dne 21. září 2001, nebo opatření navržená v jiných iniciativách;

d) stanovení sedmi aktualizovaných strategických cílů, aby Rada rozhodla o přijetí revidovaného akčního plánu boje EU proti terorismu a podala o něm zprávu na zasedání Evropské radu v červnu 2004.

2. Akční plán boje EU proti terorismu revidovaný v roce 2004

Evropská rada ve dnech 16. a 17. června 2004 schválila revidovaný akční plán boje EU proti

terorismu připravený Radou, ve kterém se ve více než 200 opatření rozvíjí sedm strategických cílů na vysoké úrovni:

a) prohloubení mezinárodního souhlasu a zvýšení mezinárodního úsilí v boji proti terorismu;

b) zamezení přístupu teroristů k finančním a jiným ekonomickým zdrojům;

c) maximální zvýšení kapacit v rámci institucí EU a členských států vyčleněných pro odhalování, vyšetřování a stíhání teroristů a prevenci teroristických atentátů;

d) ochrána bezpečnosti mezinárodní přepravy a zajištění účinného systému kontroly na hranicích;

e) zvýšení schopnosti členských států překonat následky teroristického atentátu;

f) zkoumání faktorů, které zvyšují podporu terorismu a účast v něm;

g) zaměření činností v rámci zahraničních vztahů EU na upřednostnění třetích zemí, kde je nutné zlepšit schopnost a připravenost bojovat proti terorismu.

Pro většinu opatření je určen termín, kdy mají být realizována, a Evropská rada na svém výše uvedeném zasedání v červnu stanovila, že po zasedání v prosinci 2004, bude dvakrát ročně kontrolovat plnění akčního plánu.

VIII. ZÁVĚR

Boj proti terorismu vyžaduje společnou politiku EU. Tak to podle průzkumu provedeném v dubnu 2002 na území EU vyjádřilo 85 % evropského obyvatelstva.

Pokud zároveň s ekonomickou globalizací dojde ke globalizaci terorismu, nebude možné vymezit odpověď na tento fenomén v rámci národního prostoru nebo vzájemné mezivládní spolupráce mezi členskými státy EU. Je nutná také definice a mezinárodní strategie.

Nedávné atentáty v Madridu vynesly neodvolatelný rozsudek a bolestně a tragicky potvrdily obecnou neúčinnost opatření přijatých EU v rámci boje proti terorismu.

Proto je navrhovatelka toho názoru, že předložený Akční plán boje proti terorismu 2004 (který upravuje akční plán z roku 2001) má sice určitý skutečný přínos, nemůže však účinně bojovat s tím, co je největším nebezpečím našeho společného soužití.

Pokud chce EU splnit svůj závazek odpovědnosti a povinnost zajistit svým občanům a těm, kteří žijí na jejím území, ochranu a dodržování lidských práv, potřebujeme něco jiného než velkolepá usnesení a desítky dílčích opatření.

Proto navrhovatelka navrhuje předložit Evropské Radě a Radě tato doporučení EP:

a) rozhodnout, v souladu s duchem Ústavy pro Evropu a v souladu s článkem 42 Smlouvy o EU, aby opatření pro boj proti terorismu a mezinárodnímu zločinu uvedená v článku 29 byla zahrnuta do hlavy IV smlouvy o ES a aby podléhala spolurozhodování EP, rozhodování kvalifikovanou většinou v Radě a právní kontrole Soudního dvoru;

b) zařadit trestný čin terorismu mezi kategorie zločinů, které podléhají také pravomoci mezinárodního trestního soudu;

c) institucionalizovat postavení obětí; vytvořit Evropskou nadaci obětí terorismu, jejímiž členy budou čelní představitelé Unie a asociace sdružující oběti.

d) rozhodnout, v souladu s duchem Ústavy pro Evropu a na základě Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust) o vytvoření Evropské prokuratury, jejíž úkolem bude vyšetřovat, stíhat a trestat pachatele a spolupachatele těžkých mezinárodních zločinů a zejména teroristických zločinů;

e) přeměnit Europol v Evropskou agenturu, která bude podléhat demokratické kontrole EP a Rady a právní kontrole Soudního dvora s cílem zajistit jeho přeměnu ve skutečnou federální policii Evropské unie;

f) přednostně zlepšit způsoby vzájemné výměny předběžných informací mezi tajnými službami členských států a mezi Europolem;

g) rozhodnout o vytvoření soudního dvora s neomezenými trestními pravomocemi pro souzení nejtěžších mezinárodních zločinů, a zejména teroristických trestných činů;

h) požadovat od všech členských států bezodkladné, úplné a čestné uplatňování všech právních nástrojů přijatých Unií v rámci boje proti terorismu;

i) provést do konce roku 2005 podrobné a veřejnému hodnocení realizace revidovaného akčního plánu boje proti terorismu 2004;

j) požadovat aby všechny sdělovací prostředky poskytovaly pravdivé informace, přičemž termín „teroristický“ by měl být připojen ke všem skupinám, osobám a sdružením, které jsou jako takové vedeny na seznamech společných stanovisek Rady pro aktualizaci společného stanoviska 2001/931/SBZP ze dne 27. prosince 2001;

k) uspořádat v médiích prostřednictvím sociálního dialogu výchovné programy, které by se potýkaly se souvislostmi, které legitimují terorismus a jsou živnou půdou pro vytváření rasistické nebo náboženské nenávisti, a jejichž výchovné působení by přispívalo k míru, mírumilovnému soužití a k respektování lidských práv;

l) vytvořit nové právní nástroje, které umožní zabránit střádání a distribuci prostředků k financování teroristických činů, jedná-li se o právoplatně ustanovené finanční instituce.